

Bijdrage – Visie op Noordwest

Beste Dennis, beste toehoorders,

Mij is gevraagd een visie te geven op de aanpak van de vraagstukken die momenteel leven in Noordwest.

Wat ik in het bijzonder waardeer, is de manier waarop helder wordt uitgelegd waarom bepaalde keuzes worden gemaakt en waarom andere bewust achterwege blijven. Daarnaast getuigt het van moed en verantwoordelijkheid om hier publiekelijk verslag te doen van wat er speelt, inclusief de kwetsbaarheid die dat met zich meebrengt. Juist die combinatie vormt de kern van wat ik zou willen noemen een “operationele democratie” in de meest concrete zin: doen wat nodig is, verantwoording afleggen en niet wegduiken.

Ik wil daarom beginnen met een dankwoord voor de inzet van het afgelopen jaar, en in het bijzonder ook voor de realisatie van de geluidwal, die de geluidsoverlast van de motorclub vermindert en daarmee het verblijf in de buitenruimte voor veel bewoners, met name in de weekenden, aanzienlijk prettiger maakt.

Waar Dennis vooral thematisch rapporteert over de voortgang, wil ik mijn bijdrage benaderen vanuit een sociaal-demografisch perspectief. Ik wil daarbij stilstaan bij drie groepen: ouderen, jongeren en eenzamen.

Ouderen

Mijn aandacht voor de positie van ouderen is mede ingegeven door het recent in Zuilen gehouden symposium “*Ouderen als dragers van de wijk*”, met een inspirerende inleiding van filosofe Suzanne Biewinga. Zij stond stil bij vragen als: wat maakt ouder worden tot een zinvolle ervaring? Wat betekent het om te leven in een ouder wordend lichaam, en te ervaren dat de beleving van tijd verschuift?

Haar onderzoek, gebaseerd op intensieve groepsgesprekken met ouderen, laat zien dat ouder worden niet simpelweg verval is, maar ook geen krampachtig vasthouden aan jeugdigheid. Integendeel: ouderdom wordt ervaren als een complexe, soms avontuurlijke levensfase, waarin verlies, vrijheid, kwetsbaarheid en nieuwe vormen van zingeving naast elkaar bestaan. De kern van haar betoog is dat ouder worden geen probleem is dat opgelost moet worden, maar een proces dat om betekenisgeving vraagt.

Het essay maakt daarnaast duidelijk dat zinvol ouder worden moet vergt, zeker in een samenleving waarin werk verdwijnt, tradities afbrokkelen en sociale rollen vervagen. Niet zozeer de angst voor de dood, maar de angst voor zinloosheid staat centraal. Ouderdom wordt daarmee zichtbaar als een fase waarin “handelen” – in contact blijven, spreken, loslaten en aanwezig zijn in relatie tot anderen – cruciaal is. Ouderen zijn geen object van zorg of medelijden, maar dragers van ervaringskennis die zelf nieuwe taal en betekenis kunnen ontwikkelen voor het late leven.

De verbinding tussen jong en oud vormt hierin een belangrijke opgave. Er wordt al veel ondernomen, vaak via coaches en mentoren, zowel professioneel als vrijwillig. Wat daarbij nog regelmatig domineert, is het traditionele idee van “bezigheid”: knutselen, handwerken, bingo en vergelijkbare activiteiten. Waardevol, maar beperkt.

Meer wenselijk zou zijn dat initiatieven sterker vanuit ouderen zelf ontstaan: wederkerig leren van jongere generaties en tegelijk het overdragen van levenservaring. Denk bijvoorbeeld aan het leren van basisvaardigheden in digitale technologieën zoals programmeren, zodat ouderen maatschappelijk aangehaakt blijven, gecombineerd met het doorgeven van de inzichten die met de jaren zijn ontstaan. Participatie niet vanuit betutteling, maar vanuit het subject als initiërende en sturende kracht.

Jongeren

Het vraagstuk rond jongeren werd onder meer zichtbaar via de buurtapp, feitelijk een digitale ‘bubble’ van overwegend beter gesitueerde huizenbezitters in Zuilen. Regelmatig wordt daar melding gemaakt van jongeren die overlast veroorzaken door tegen deuren te trappen en op die manier onrust te zaaien.

Dat leert ons twee dingen. Ten eerste dat de ouders van deze jongeren kennelijk niet of nauwelijks vertegenwoordigd zijn in dergelijke digitale netwerken. Ten tweede dat er blijkbaar onvoldoende laagdrempelige en zinvolle mogelijkheden zijn voor jongeren om hun tijd op een constructieve manier te besteden.

Daarbij speelt mee dat de commotie rond de verplaatsing van de jongerenhuiskamer naar buurtcentrum Beatrix en de nog verse herinnering aan de sluiting van de jongerenhuiskamer in Geuzewijk de situatie hebben verergerd. Ontmoetingsplekken voor jongeren, zowel binnen als buiten, zijn essentieel om overlast te voorkomen, maar ook om integratie al op jonge leeftijd te bevorderen. Juist op die leeftijd is het

gemakkelijker om over sociale, culturele en economische grenzen heen te kijken, mits we die ruimte ook daadwerkelijk creëren.

Eenzamen

De meest complexe en misschien wel meest kwetsbare groep binnen deze driedeling is die van de eenzamen.

In het kader van “Ouderen als dragers van de wijk” is ook eenzaamheid nadrukkelijk aan bod gekomen. Ernstige eenzaamheid hangt sterk samen met moeite om rond te komen, wat op zijn beurt vaak samenhangt met laaggecijferdheid en laaggeletterdheid. Positief is dat het percentage ernstige eenzaamheid in Noordwest sinds de coronajaren iets is gedaald, van 16,5% naar 14,6%. Tegelijkertijd ervaart ongeveer de helft van de inwoners in meer of mindere mate eenzaamheid. Dat alleen al rechtvaardigt blijvende aandacht.

Nederland presteert internationaal relatief goed op het gebied van laaggeletterdheid en laaggecijferdheid, met een positie in de wereldtop. Toch ligt het percentage al jaren stabiel rond de 15 à 16%. De marges om hier snel grote winst te behalen zijn beperkt.

Het probleem is dat de banen die wel toegankelijk zijn voor deze groep vaak laag betaald en stressvol zijn. Dit leidt regelmatig tot ongezonde leefgewoonten zoals roken, overmatig alcoholgebruik, eenzijdige voeding en overgewicht. Daarbij komt dat ernstig eenzame mensen zich moeilijk laten identificeren. Zij bevinden zich vaak letterlijk achter de voordeur en hebben zelden de financiële of mentale ruimte om zelf deel te nemen aan initiatieven.

Gebiedsgerichte aanpakken tegen eenzaamheid en ter bevordering van integratie en sociale samenhang zijn de afgelopen jaren uitgebreid onderzocht, onder meer in themanummers van vakbladen zoals *Ruimte en Wonen*. De conclusie is helder maar ongemakkelijk: er zijn veel manieren om het verkeerd aan te pakken, en relatief weinig interventies die structureel effectief blijken.

De gezondheidsimpact van ernstige eenzaamheid wordt bovendien vaak onderschat. Uit internationale cijfers blijkt dat het effect op de mortaliteit vergelijkbaar is met het dagelijks roken van ongeveer vijftien sigaretten.

Slot

Alle drie deze thema's zijn in de bijdrage van Dennis zijdelings genoemd, maar verdienen in mijn optiek extra gerichte aandacht.

Dat betekent: het stimuleren van initiatieven die vanuit ouderen zelf ontstaan en gebaseerd zijn op hun eigen perspectief op ouder worden, met als doel het behoud van onderlinge verbinding. Het betekent meer structurele faciliteiten voor jongeren en het actief ondersteunen van initiatieven die gericht zijn op het doorbreken van sociale en culturele bubbels. En het betekent het ontwikkelen en toepassen van methoden om eenzaamheid vroegtijdig te signaleren, zoals elders al gebeurt.

Daarnaast verdient ook de inrichting van buurten aandacht, met het oog op het bevorderen van "toevallige ontmoetingen". Juist dit blijkt één van de weinige effectieve instrumenten tegen eenzaamheid. Het huidige initiatievenfonds is hiervoor minder geschikt, aangezien ernstig eenzamen zelf zelden een aanvraag indienen.

Tot slot is ook de reductie van hinder van groot belang. Langdurige blootstelling aan overlast verkort de lontjes, vergroot spanningen en heeft een aantoonbaar negatieve invloed op de gezondheid. Recente gegevens laten zien dat ernstige hinder en slaapverstoring gelukkig afnemen, maar dit vraagt om blijvende monitoring en alertheid in de komende jaren.